

ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ' ΤΑΞΗΣ  
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ  
ΤΡΙΤΗ 30 ΜΑΪΟΥ 2006  
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:  
ΘΕΜΑΤΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ  
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ  
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)

ΟΜΑΔΑ Α΄

**ΘΕΜΑ Α1**

**A.1.1.** Να προσδιορίσετε αν το περιεχόμενο των ακόλουθων προτάσεων είναι σωστό ή όχι, γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη «**Σωστό**» ή «**Λάθος**» δίπλα στον αριθμό που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση.

1. Το μεγαλύτερο μέρος του εξωτερικού εμπορίου της Ελλάδας στη διάρκεια του πρώτου αιώνα της ανεξαρτησίας της αφορούσε γεωργικά προϊόντα.
2. Η Εθνική Τράπεζα ιδρύθηκε το 1927.
3. Ο Αλέξανδρος Κουμουνδούρος ήταν αρχηγός των Πεδινών.
4. Ο Χαρίλαος Τρικούπης θεωρούσε το Κράτος ως μοχλό της οικονομικής ανάπτυξης.
5. Η Πατριαρχική Επιτροπή (1918) αποσκοπούσε στην οργάνωση του επαναπατρισμού των εκτοπισμένων.

**Μονάδες 10**

**A.1.2.** Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:

- α. Εθνικόν Κομιτάτον.
- β. Λαϊκό Κόμμα (1910).
- γ. Επιτροπή Αποκαταστάσεως Προσφύγων (Ε.Α.Π.).

**Μονάδες 12**

**ΘΕΜΑ Α2**

**A.2.1.** Με ποιον τρόπο αντιμετωπίστηκε οριστικά το πρόβλημα της διανομής των «εθνικών γαιών» μετά το 1870;

**Μονάδες 14**

**A.2.2.** Πώς εκδηλώθηκε στην Ελλάδα η «κρίση του 1932» και ποιες ήταν οι επιπτώσεις της στο οικονομικό πεδίο;

**Μονάδες 14**

**ΟΜΑΔΑ Β΄****ΘΕΜΑ Β1**

Χρησιμοποιώντας σχετικά χωρία από τα πιο κάτω κείμενα και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις να επισημάνετε τους κοινωνικούς και οικονομικούς παράγοντες που συνέβαλαν, μετά το 1893, στην εκδήλωση του κινήματος του Στρατιωτικού Συνδέσμου στο Γουδί.

**Μονάδες 25****Κείμενο Α**

«... Αναμφίβολο είναι πως το Γουδί βρήκε λαϊκή ανταπόκριση, πως απάντησε πράγματι σε κάποιες κοινωνικές αναζητήσεις. Η μεγάλη δε λαϊκή συγκέντρωση συμπαράστασης της 14.09.1909 που οργανώθηκε από βιομήχανους, έμπορους, βιοτέχνες, ελεύθερους επαγγελματίες κ.λπ. (...) πρόβαλε και καθαρά αστικές διεκδικήσεις, όπως προστασία της παραγωγής, δίκαιη της τοκογλυφίας, προοδευτικότητα των φόρων, πάταξη της μεροληψίας και της πολιτικής φαυλότητας, σε σχέση, ιδιαίτερα, με τους διορισμούς στο δημόσιο οπαδών του κυβερνώντος κόμματος, κ.λπ.»

Θ. Διαμαντόπουλος, *Η ελληνική πολιτική ζωή: εικοστός αιώνας*, Αθήνα, 1997 σ. 65

**Κείμενο Β**

«Ο Λαός των Αθηνών και του Πειραιώς εις πάνδημον συνελθών συλλαλητήριον, ίνα σκεφθή περί των Κοινών, ήτοι περί γενικής των κακώς εχόντων ανορθώσεως, πολιτικής τε και στρατιωτικής, ην από μακρού ήδη χρόνου επόθησε και εξήτησε και την οποίαν το κίνημα της 15 Αυγούστου ανέλαβε να πραγματοποιήση αποβλέπων εις το ότι τα έννομα συμφέροντα και δικαιώματά του ουσιωδώς εθυσιάσθησαν υπό το ευπρόσωπον κάλυμμα ελευθέρου πολιτεύματος, των αντιπροσώπων αυτού μεταβληθέντων εις ιδιοτελή ολιγαρχίαν, αντικαταστήσασαν τον Νόμον δια της θελήσεώς της, συνεταιρισθείσαν δε μετ' αφορολογήτου πλουτοκρατίας, ενώ αυτός στενάζει υπό το βάρος των αδικωτάτων φόρων (...) χωρίς ν' απολαμβάνη ως αντάλλαγμα την ασφάλειαν της ζωής, τιμής και ιδιοκτησίας του (...) Αξιοί να ίδη την Κυβέρνησιν υποβάλλουσιν το ταχύτερον εις την Βουλήν και ταύτην ψηφίζουσιν άρτιον σύστημα νομοθεσίας, υπό το πνεύμα πολέμου κατά της συναλλαγής, ανορθώσεως όλων των κλάδων της διοικήσεως και προστασίας της παραγωγής, ίδια δε (...) Να ληφθή πρόνοια περί βελτιώσεως της τύχης του εργάτου, δουλεύοντος ήδη την χειρίστην των δουλειών προς το κεφάλαιον δι' έλλειψιν παντός προστατευτικού αυτού νόμου»

Γιάννης Κορδάτος, *Ιστορία της νεώτερης Ελλάδας*, Ε΄, σ. 132-134.

(Ψήφισμα των επαγγελματικών σωματείων Αθηνών-Πειραιώς την ημέρα του συλλαλητηρίου)

**ΘΕΜΑ Β2**

Χρησιμοποιώντας σχετικά χωρία από το πιο κάτω κείμενο και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις να εξηγήσετε τους στόχους του Ελευθερίου Βενιζέλου αναφορικά με την ελληνοτουρκική προσέγγιση κατά τα έτη 1928-30 (Μονάδες 12) και να αποτιμήσετε κατά πόσο οι στόχοι αυτοί επιτεύχθηκαν με τις ελληνοτουρκικές συμφωνίες του 1930. (Μονάδες 13).

**Μονάδες 25****Κείμενο**

«Καθ' ἣν στιγμὴν ὁ ἐλληνικὸς λαὸς μού ἀναθέτει με μεγάλην πλειοψηφίαν τὴν διακυβέρνησίν του δια μίαν περίοδον τεσσάρων ἐτῶν, οφείλω νὰ σας διαβεβαιώσω περὶ τῆς ζωντῆς ἐπιθυμίας μου νὰ συντελέσω εἰς τὴν ρύθμισιν τῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν δύο χωρῶν μας, ἡ ὁποία θὰ τοὺς ἐξησφάλιζε στενὴν φιλίαν, ἐπιβεβαιουμένην δι' ἐνὸς συμφώνου φιλίας, μὴ ἐπιθέσεως καὶ διαιτησίας, περιεχομένου ὅσον το δυνατόν ευρύτερου. Ἔχω πλήρη συνείδησιν τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ Τουρκία δὲν ἔχει βλέψεις ἐπὶ τῶν ἐδαφῶν μας καὶ μοι ἐδόθη χιλιάς φορὰς κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς προεκλογικῆς περιόδου ἡ εὐκαιρία νὰ δηλώσω δημοσίᾳ ὅτι ἡ Ἑλλάς ουδεμίαν ἔχει βλέψιν ἐπὶ τῶν τουρκικῶν ἐδαφῶν, ἀποδεχομένη τὰς Συνθήκας τῆς Εἰρήνης εἰλικρινῶς καὶ ἀνεπιφυλάκτως. Δὲν δύναμαι λοιπὸν νὰ ἀμφιβάλλω ὅτι ἡ ρύθμισις τῶν σχέσεών μας, ὡς τὴν ἀντιλαμβάνομαι, ἀνταποκρίνεται ἐπίσης εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τῆς Ἐξοχότητός Σας. Δια τὴν πραγματοποιήσιν τῆς κοινῆς αὐτῆς ἐπιθυμίας οὐδὲν ἐμπόδιον υφίσταται ἐκτὸς τῶν ἐκκρεμῶν ζητημάτων μεταξὺ τῶν δύο χωρῶν, τὰ ὁποία προέκυψαν ἀπὸ τὴν σύμβασιν περὶ ἀνταλλαγῆς τῶν πληθυσμῶν καὶ τὰς παρακολούθους συμφωνίας».

Ἐπιστολὴ τοῦ Ε. Βενιζέλου πρὸς τὸν Τούρκο  
πρωθυπουργό Ἰσμέτ Ἰνονού, 30.08.1928:  
*Ἱστορία τοῦ ἐλληνικοῦ ἔθνους*, ΙΕ', σ. 354.

**ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ****A.1****A.1.1**

1. Σωστό
2. Λάθος
3. Λάθος
4. Σωστό
5. Σωστό

**A.1.2**

**α.** «Εθνικόν Κομιτάτον» (Σχολικό βιβλίο, σελ:79): Είναι μια από τις παρατάξεις που συγκροτήθηκαν κατά την Εθνοσυνέλευση του 1862-1864. Αρχηγός του κόμματος ήταν ο Επαμεινώνδας Δεληγιώργης. Το κόμμα υποστήριζε την ανάπτυξη του κοινοβουλευτισμού και τον εκσυγχρονισμό της χώρας, οικονομική ανάπτυξη και μεταρρυθμίσεις στη διοίκηση και στο στρατό, πολιτισμική εξάπλωση στην Οθωμανική Αυτοκρατορία.

**β.** «Λαϊκό Κόμμα» (1910) (Σχολικό βιβλίο, σελ. 95):

[Προαιρετική εισαγωγή: Το 1910 η «Κοινωνιολογική Εταιρεία» προπαγάνδισε πολιτικές θέσεις η εφαρμογή των οποίων απαιτούσε την οργάνωση των εργατών σε επαγγελματικές ενώσεις και την ίδρυση κόμματος].

Το κόμμα ιδρύθηκε στα μέσα του 1910 με αρχηγό τον Αλέξανδρο Παπαναστασίου. Βασικές προγραμματικές δηλώσεις του ήταν η αναμόρφωση του πολιτικού συστήματος και η επιβολή αρχών κοινωνικής δικαιοσύνης. Στις δεύτερες εκλογές του 1910 εξελέγησαν 7 υποψήφιοι του κόμματος, οι οποίοι παρείχαν κριτική υποστήριξη στους Φιλελευθέρους.

**γ.** Επιτροπή Αποκατάστασης Προσφύγων (Ε.Α.Π.)

(Σχολικό βιβλίο, σελ: 155, 157, 158, 159, 165). Η ελληνική κυβέρνηση, μπροστά στο τεράστιο έργο της περίθαλψης και αποκατάστασης των προσφύγων που έπρεπε να αναλάβει ζήτησε τη βοήθεια της Κοινωνίας των Εθνών. Με πρωτοβουλία της ΚΤΕ, το Σεπτέμβριο του 1923 ιδρύθηκε ένας αυτόνομος οργανισμός με πλήρη νομική υπόσταση, η Επιτροπή Αποκατάστασης Προσφύγων, με έδρα την Αθήνα. Βασική αποστολή της ήταν να εξασφαλίσει στους πρόσφυγες παραγωγική απασχόληση και οριστική στέγαση. Ειδικότερα, βασικό της έργο ήταν η αγροτική αποκατάσταση των προσφύγων. Αντίθετα ανέλαβε σε μικρότερο βαθμό την αστική αποκατάσταση κυρίως με την παροχή οικονομικής βοήθειας σε περιορισμένο αριθμό επιχειρήσεων, οικοτεχνικών και βιοτεχνικών δραστηριοτήτων (όπως η ταπητουργία). Καθοριστικό ρόλο έπαιξε στην αποκατάσταση των προσφύγων η λειτουργία της ΕΑΠ από το 1924 έως το 1928. Το γεγονός ότι ήταν ένας οργανισμός υπό διεθνή έλεγχο τη βοήθησε να είναι αποστασιοποιημένη από την ταραγμένη ελληνική πολιτική ζωή και ως εκ τούτου αποτελεσματικότερη. Βέβαια, για την υλοποίηση των προγραμμάτων της το ελληνικό κράτος της παραχώρησε τα υλικά μέσα και το ανθρώπινο δυναμικό. Κι αν σε κάποιες περιπτώσεις το έργο των κατά τόπους επιτροπών της ΕΑΠ ή του κράτους γινόταν βιαστικά, εμπειρικά και πρόχειρα ή εξυπηρετούσε απλώς άμεσες ανάγκες και πολιτικές σκοπιμότητες, αυτό δεν μείωνε τη σπουδαιότητα του συνολικού έργου που επιτεύχθηκε.

Η ΕΑΠ λειτούργησε μέχρι το τέλος του 1930. Με ειδική σύμβαση μεταβίβασε στο Ελληνικό Δημόσιο την περιουσία της, καθώς και τις υποχρεώσεις που είχε αναλάβει απέναντι στους πρόσφυγες.

**A.2****A.2.1**

Η απάντηση βρίσκεται στη σελίδα 27 του σχολικού εγχειριδίου και συγκεκριμένα στο χωρίο: «Η οριστική αντιμετώπιση ... ιδιοκτησίας».

**A.2.2**

Η απάντηση βρίσκεται στις σελίδες 55-56 του σχολικού εγχειριδίου και συγκεκριμένα στο χωρίο: «Η παγκόσμια οικονομική κρίση ... θετικά στοιχεία».

**B.1**

Το 1893 η χώρα οδηγήθηκε σε κατάσταση πτώχευσης, παρά τη φορολογική επιβάρυνση των πολιτών. Αστοί και διανοούμενοι απογοητεύονταν όλο και περισσότερο από τη γενικότερη κατάσταση και την αναποτελεσματικότητα του κράτους, το οποίο χαρακτηριζόταν από μια βραδυκίνητη γραφειοκρατία. Δεν έβλεπαν την επιθυμητή οικονομική ανάπτυξη, γεγονός που επιδείνωνε αφενός η αφορολόγητη πλουτοκρατία, και αφετέρου η δυσβάστακτη φορολογία του λαού με συνέπεια την εδραίωση της τοκογλυφίας, συνθήκες οι οποίες απέκλειαν του πολίτη από τη δυνατότητα απόλαυσης της ασφάλειας, της ζωής, της τιμής και της ιδιοκτησίας. Παράλληλα διαπίστωναν ότι μεγάλωνε η απόσταση από τα ευρωπαϊκά κράτη. Ανάλογη δυσαρέσκεια επικρατούσε και σε μεγάλο μέρος των μικροκαλλιεργητών, καθώς απουσίαζε εντελώς κάθε μέρος σχετικά με την παραγωγή. Οι αξιωματικοί του στρατού ήταν επίσης δυσαρεστημένοι, καθώς εκτιμούσαν ότι λόγω της οικονομικής δυσπραγίας ο στρατός θα ήταν αναποτελεσματικός σε περίπτωση πολέμου. Όλα αυτά οδήγησαν σε κρίση εμπιστοσύνης προς τα κόμματα συλλήβδην, οι άνθρωποι πίστευαν ότι οι θεσμοί και τα κόμματα δεν ήταν ικανά να υλοποιήσουν τις επιθυμίες τους. Επρόκειτο δηλαδή για μια πολιτική φαυλότητα και μεροληψία η οποία εκδηλωνόταν ομαλά μέσω των διορισμών στο δημόσιο οπαδών του κυβερνώντος κόμματος.

Στο διάστημα από την πτώχευση του 1893 έως και τον ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897 τα δυο μεγάλα κόμματα προσπάθησαν να υλοποιήσουν το πολιτικό τους πρόγραμμα, χωρίς όμως επιτυχία, γεγονός που δημιούργησε την εντύπωση ενός γενικού αδιεξόδου. Ούτε το δηλιγιαννικό κόμμα μπόρεσε ελλείψει χρημάτων, να τηρήσει την υπόσχεσή του για λιγότερους φόρους, ούτε το τρικουπικό να συνεχίσει το εκσυγχρονιστικό του πρόγραμμα.

Ο ελληνοτουρκικός πόλεμος του 1897, που τελείωσε με ολοκληρωτική ήττα της Ελλάδας, επέτεινε το πολιτικό αδιέξοδο. Η δυσπιστία προς τα κόμματα κορυφώθηκε και έδωσε στον Γεώργιο την ευκαιρία να επιβληθεί στο Κοινοβούλιο και να ασκεί προσωπική πολιτική. Το όλο πολιτικό κλίμα επικύρωσε μια κατάσταση ιδιοτελούς ολιγαρχίας η οποία δεν δίσταζε να θυσιάζει τα έννομα δικαιώματα και συμφέροντα, αντικαθιστώντας το Νόμο με την ιδιοτελή πολιτική βούληση. Όσες μεταρρυθμίσεις έγιναν μέχρι το 1909, κατά κύριο λόγο από κυβερνήσεις του τρικουπικού κόμματος υπό την ηγεσία του Γεωργίου Θεοτόκη, ήταν διοικητικού χαρακτήρα (π.χ αποκέντρωση).

Το μοναδικό νέο πολιτικό στοιχείο έως το 1909 ήταν η εμφάνιση της ομάδας των Ιαπώνων που ιδρύθηκε το 1906. Επίκεντρο της κριτικής τους ήταν η αδυναμία του πολιτικού συστήματος να προσαρμοστεί στις εξελίξεις της κοινωνίας. Η ομάδα δεν μπόρεσε να επιβιώσει και διαλύθηκε το 1908. Εν τω μεταξύ οι συντεχνίες και οι εργατικές ενώσεις έκαναν διαδηλώσεις ζητώντας φορολογικές ελαφρύνσεις, περιορισμό της γραφειοκρατίας και γενικότερα πρόνοια σχετικά με τη βελτίωση της τύχης των εργατών, της χώρας οι οποίοι ασκούσαν την εργασία τους κάτω από δυσβάστακτες συνθήκες οι οποίες επιδεινώνονταν από την παντελή έλλειψη προστατευτικού νόμου.

Το παραπάνω λοιπόν, πλαίσιο συνθηκών είχε ως αποτέλεσμα την εκδήλωση του κινήματος στο Γουδί-τομή στην πολιτική ελληνική ιστορία - στις 15 Αυγούστου 1909.

Το εν λόγω γεγονός οργανώθηκε από το Στρατιωτικό Σύνδεσμο, μια μυστική ένωση στρατιωτικών με αιτήματα που αφορούσαν μεταρρυθμίσεις στο στρατό, τη διοίκηση, τη δικαιοσύνη, την εκπαίδευση και τη δημοσιονομική πολιτική. Ο Στρατιωτικός Σύνδεσμος δεν εγκαθίδρυσε δικτατορία, αλλά προώθησε τα αιτήματα του μέσω της Βουλής. Με αφορμή μάλιστα το κίνημα, οργανώθηκε στις 14 Σεπτεμβρίου 1909 μεγάλη διαδήλωση των επαγγελματιών σωματείων της πρωτεύουσας (βιομηχάνους, εμπόρους, βιοτέχνες, ελεύθεροι επαγγελματίες). Οι διαδηλωτές υποστήριξαν το διάβημα του Στρατιωτικού Συνδέσμου και υπέβαλαν ψήφισμα στο παλάτι με το οποίο ζητούσαν την επίλυση σειράς οικονομικών αιτημάτων.

## B.2

Μετά το τέλος του Μικρασιατικού πολέμου το 1922 και την υπογραφή της Σύμβασης ανταλλαγής πληθυσμών και της Συνθήκης ειρήνης της Λοζάνης, οι ελληνοτουρκικές σχέσεις δοκιμάζονταν κατά διαστήματα από εντάσεις. Οι προσπάθειες για προσέγγιση των δύο χωρών το διάστημα 1925-1926 (Σύμβαση της Άγκυρας και Συμφωνία των Αθηνών) δεν είχαν κάποιο θετικό αποτέλεσμα.

Η αλλαγή του κλίματος ανάμεσα στη Ελλάδα και την Τουρκία αρχίζει να διαγράφεται από τον Αύγουστο του 1928. Το κόμμα των Φιλελευθέρων κέρδισε τις εκλογές. Ο Βενιζέλος έχοντας εξασφαλίσει τη μεγάλη εμπιστοσύνη του λαού σχεδόν αμέσως ξεκίνησε διαπραγματεύσεις με την τουρκική πλευρά. Οι προθέσεις του Έλληνα πρωθυπουργού ήταν σαφώς φιλειρηνικές. Αυτό επιβεβαιώνεται και από το περιεχόμενο της επιστολής που απέστειλε ο Βενιζέλος στον ομόλογό του της Τουρκίας Ισμέτ Ινονού λίγες μόλις ημέρες μετά την επικράτηση του κόμματός του στις εκλογές (η επιστολή εστάλη στις 30.08.1928). Ο βασικός στόχος του Έλληνα πρωθυπουργού ήταν η ρύθμιση των σχέσεων μεταξύ των χωρών η οποία θα τους εξασφάλιζε στενή φιλία. Η φιλία αυτή έκρινε ο Βενιζέλος πως έπρεπε να επικυρωθεί «δι' ενός συμφώνου φιλίας, μη επιθέσεως και διαιτησίας, περιεχομένου όσον το δυνατόν ευρύτερου».

Ένα τέτοιο σύμφωνο θα ήταν αδύνατο να συνταχθεί αν η Ελλάδα και η Τουρκία δεν αναγνώριζαν το καινούριο εδαφικό καθεστώς που διαμορφώθηκε μεταξύ των δύο κρατών ύστερα από την υπογραφή των Συμβάσεων της ειρήνης.

Ο Βενιζέλος βέβαια προβάλλει κι άλλη μια αξίωση: τη διευθέτηση των εκκρεμοτήτων σχετικά με τους ανταλλάξιμους και τις ανταλλάξιμες περιουσίες. Το ζήτημα αυτό ταλάνιζε την Ελλάδα και συγκεκριμένα τους πρόσφυγες, οι οποίοι περιμένουν να αποζημιωθούν ήδη από το 1923. Συνεπώς, η επίλυση των οικονομικών θεμάτων δεν θα έπρεπε να παραβλεφθεί στην περίπτωση της υπογραφής μιας καινούριας ελληνοτουρκικής συμφωνίας.

Οι θέσεις που αναφέρει ο Βενιζέλος στην επιστολή του προς τον Τούρκο πρωθυπουργό αποτελούν την κατευθυντήρια γραμμή που ακολούθησε η ελληνική αντιπροσωπεία στις διαπραγματεύσεις με την Τουρκία. Οι διαπραγματεύσεις διήρκησαν 2 χρόνια. Στις 10 Ιουνίου 1930 υπογράφηκε η Συμφωνία της Άγκυρας η οποία αποτελούσε το οικονομικό σύμφωνο μεταξύ των δύο χωρών. Η συμφωνία ολοκληρώθηκε στις 30 Οκτωβρίου 1930 με την υπογραφή ορισμένων επιμέρους Συμφώνων και πρωτοκόλλων.

Αποτιμώντας τις συμφωνίες αυτές εξάγεται το συμπέρασμα ότι κάποιοι από τους στόχους που έθεσε ο Βενιζέλος ικανοποιήθηκαν, ενώ κάποιοι άλλοι όχι-τουλάχιστον σε απόλυτο βαθμό.

Πιο συγκεκριμένα, η επιδίωξη του Βενιζέλου για την εξασφάλιση της ελληνοτουρκικής φιλίας, την παύση των εχθροπραξιών και την ύπαρξη διαιτησίας

κατοχυρώθηκε με την υπογραφή του Συμφώνου φιλίας, ουδετερότητας και διαιτησίας. Παράλληλα υπεγράφη Πρωτόκολλο για τον περιορισμό των ναυτικών εξοπλισμών προς ενίσχυση της ειρήνης μεταξύ των δυο χωρών. Εξάλλου, με την υπογραφή της Σύμβασης εμπορίου, εγκατάστασης και ναυτιλίας δόθηκε η δυνατότητα στους υπηκόους του καθενός από τα δύο κράτη να ταξιδεύουν ή να εγκαθίστανται με κάποιους περιορισμούς στο έδαφος του άλλου κράτους. Τέλος, με την συμφωνία της Άγκυρας ρυθμίστηκε το ζήτημα των Ελλήνων ορθοδόξων της Κωνσταντινούπολης και των μουσουλμάνων της Θράκης, καθώς και των «φυγάδων».

Το σημείο που αποδείχθηκε ακανθώδες για την επίτευξη μιας επιτυχημένης ελληνοτουρκικής προσέγγισης υπήρξε το ζήτημα των ανταλλάξιμων περιουσιών. Βάσει της συμφωνίας της Άγκυρας, οι ανταλλάξιμες μουσουλμανικές περιουσίες στην Ελλάδα και οι Ελληνικές στην Τουρκία περιέρχονταν στην κυριότητα του Ελληνικού και Τουρκικού Δημοσίου, αντίστοιχα. Με τον τρόπο, όμως, αυτό θα ζημιώνονταν οι χριστιανοί πρόσφυγες έναντι των μουσουλμάνων, καθώς οι μουσουλμανικές ανταλλάξιμες περιουσίες στην Ελλάδα ήταν πολύ λιγότερες συγκριτικά με τις ελληνικές ανταλλάξιμες περιουσίες στην Τουρκία. Όμως η διάψευση των προσδοκιών του Έλληνα πρωθυπουργού έγινε ύστερα από την πρόβλεψη της Συμφωνίας της Άγκυρας για αμοιβαία απόσβεση των οικονομικών υποχρεώσεων μεταξύ των δύο χωρών. Ο συμψηφισμός των ανταλλάξιμων, ελληνικών και μουσουλμανικών περιουσιών, προκάλεσε θύελλα αντιδράσεων ανάμεσα στους πρόσφυγες, οι οποίοι θεώρησαν την πράξη αυτή παραβίαση των βασικών τους δικαιωμάτων. Με την συμφωνία αυτή η κατά πολύ μεγαλύτερη περιουσία των ανταλλάξιμων Ελλήνων ορθοδόξων της Τουρκίας εξισώθηκε με την αντίστοιχη περιουσία των μουσουλμάνων της Ελλάδας.

Συνοψίζοντας, μπορούμε να καταλήξουμε στο συμπέρασμα ότι η Ελληνοτουρκική προσέγγιση του 1930 είχε τόσο θετικά όσο και αρνητικά αποτελέσματα για την Ελληνική πλευρά. Πάντως οι μεταγενέστερες εξελίξεις έδειξαν πως παρά την ομαλή γειτνίαση Ελλάδας – Τουρκίας για τρεις τουλάχιστον δεκαετίες και την αμοιβαία αναγνώριση της εδαφικής κυριαρχίας, δεν έλειψαν και κάποιες τριβές.

